

Стан водопостачання в Запорізькій області

Водопостачання області характеризується дефіцитом питної води. Запорізька область через своє географічне розташування, є однією з малозабезпечених водою в Україні. Єдиними поверхневими джерелами для забезпечення населення області питною водою є річки Дніпро (р. Дніпро має протяжність по території області 167,5 км, Каховське та Дніпровське водосховища мають об'єми води 18,2 і 3,3 км³ відповідно), Берда та Каховський магістральний канал. Інші річки для використання в господарсько-питних цілях не придатні.

Ріка Дніпро є головним джерелом питного водопостачання міст Запоріжжя, Бердянськ, Вільнянськ, населених пунктів Вільнянського, Запорізького та Новомиколаївського районів та ряду населених пунктів південних районів області. В межах двох надзаплавних терас Дніпра забезпеченість водою всіх галузей народного господарства достатня. Але вже у кілометрі від заплави Дніпра починається безводний степ і вся решта частина області - біля 90 % її території - дуже бідна водними ресурсами. Середня густина річної мережі тут близько 0,12 км/км², тобто ще нижча ніж в такому малозабезпеченому водою районі, як степовий Крим.

Експлуатаційні запаси прісних підземних вод, придатних для питного водопостачання, становлять 118,9 млн. м³/рік по 31 розвіданому родовищу, або 299,5 тис. м³/добу. Однак, територіально запаси придатних для питного водопостачання підземних прісних вод розподілені нерівномірно. Гідрогеологічні умови формування ресурсів підземних вод в різних частинах області неоднакові. Територія Причорноморського басейну характеризується більш сприятливими умовами і тут кількість попередньо розвіданих підземних вод (ПРПВ) у межах адміністративного району, як правило, наближається або перевищує 100,0 тис. м³/добу. На площі Українського басейну гідрогеологічні умови значно гірші, тут є райони з величиною ПРПВ 2,0-13,2 тис. м³/добу, а Вільнянський і Запорізький райони їх зовсім не мають. Найбільше розвідано і затверджено запасів підземних вод у Мелітопольському (60,0 тис. м³/добу) та Кам'янсько-Дніпровському (70,5 тис. м³/добу) районах. В інших районах їх величина змінюється від 5,4 тис. м³/добу до 39,9 тис. м³/добу. Дев'ять районів області з двадцяти не мають експлуатаційних запасів прісної питної води. При цьому в області відсутні технічні можливості для транспортування води з поверхневих джерел у райони, які використовують підземні джерела водопостачання або є безводними.

Централізованим господарсько-питним водопостачанням забезпечені всі міста (100 %), 82 % селищ міського типу та 60 % сіл з охопленням близько 87 % населення (в т.ч. 74 % сільського населення). Привізною водою користується 6 % населення Запорізької області, яке проживає у 221 населеному пункті.

Забір води на 96,2 % здійснюється з поверхневих джерел питного водопостачання (р. Дніпро) і лише на 3,8 % з підземних водозаборів. У

2013 році в Запорізькій області експлуатувалося 1327 джерел централізованого питного водопостачання (2012 р. – 1318).

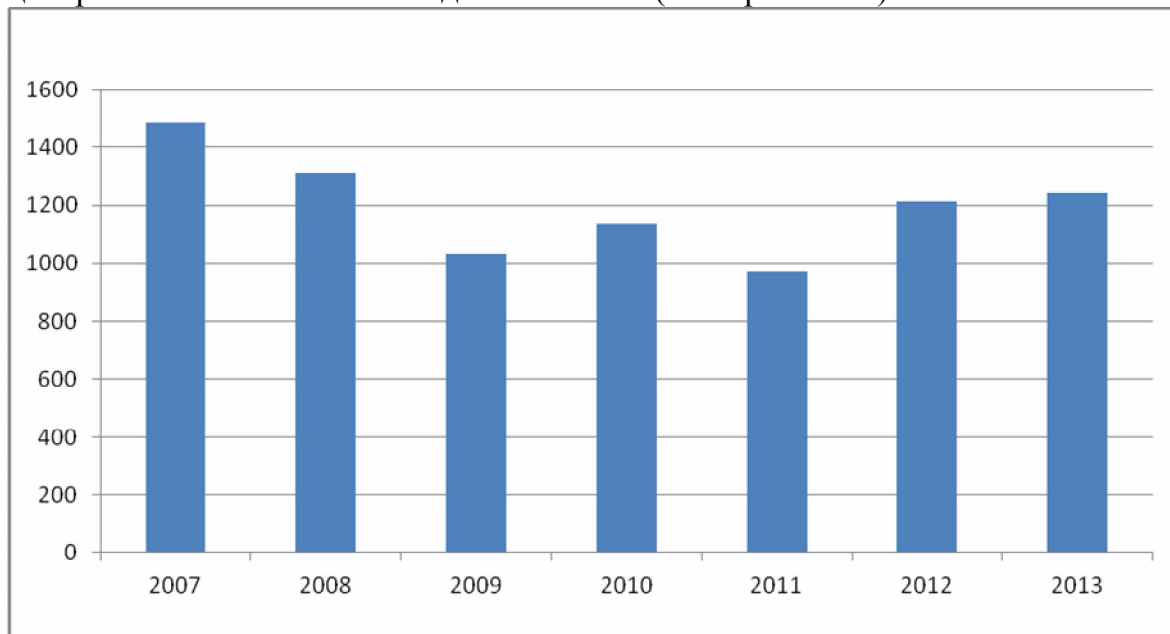

Рис. 1. Динаміка водозабору у Запорізькій області, млн. м³

Забір води з природних водних об'єктів Запорізької області зменшувався протягом 2007-2011 років. У 2012 році забір води почав збільшуватися. При цьому забір води з підземних джерел має стійку тенденцію до зменшення.

У 2013 році водозабір збільшився на 32,1 млн. м³ в порівнянні з 2012 роком і становить 1244,0 млн. м³. Забір поверхневих вод збільшився на 34,1 млн. м³: з 1162,0 млн. м³ в 2012 році до 11296,1 млн. м³ в 2013 році. Забір підземних вод зменшився на 2,0 млн. м³: з 49,9 млн. м³ в 2012 році до 47,9 млн. м³ в 2013 році.

Використання свіжої води по області збільшилося з 1186,0 млн. м³ в 2012 році до 1237 млн. м³ в 2013 році, тобто на 51,0 млн. м³.

Близько 79 % запасів підземних вод Запорізької області за фізико-хімічними показниками (вмісту заліза, марганцю, загальної мінералізації та жорсткості) не відповідає вимогам Державних санітарних норм і правил 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною». Більшість населених пунктів Бердянського, Василівського, Гуляйпільського, Мелітопільського, Михайлівського, Пологівського, Приазовського районів користуються питною водою, яка не відповідає гігієнічним нормативам по органолептичним властивостям і санітарно-хімічним показникам (мінералізація, підвищені концентрації заліза, марганцю).

Крім того, на якість питної води суттєво впливають застарілі технології знезараження води (використання хлору та його сполук, тощо) та антропогенне забруднення джерел водопостачання, яке пов'язано зі скидами неочищеної води промисловими підприємствами та низьким рівнем

очищення стічних вод каналізаційними очисними спорудами населених пунктів.

У 2013 році 1,7 % проб питної води не відповідали ДСанПіН 2.2.4-171-10 за мікробіологічними показниками. За хімічними показниками відхилення від гігієнічних нормативів зафіксовано у 11,7 % проб. В цілому по області отримані результати свідчать, що населенню подається питна вода мінімального ступеню потенційного епідризику.

Найбільшими споживачами водних ресурсів у Запорізькій області є виробнича сфера та житлово-комунальне господарство (80,6 % та 7,5 % до загального обсягу водоспоживання відповідно), а також інші галузі. Варто зазначити, що для житлово-комунального господарства спостерігається суттєва неефективність використання та значні втрати водних ресурсів. Об'єми витоків і втрат питної води складають 50,1 % від об'ємів питної води, поданої у водопровідну мережу.

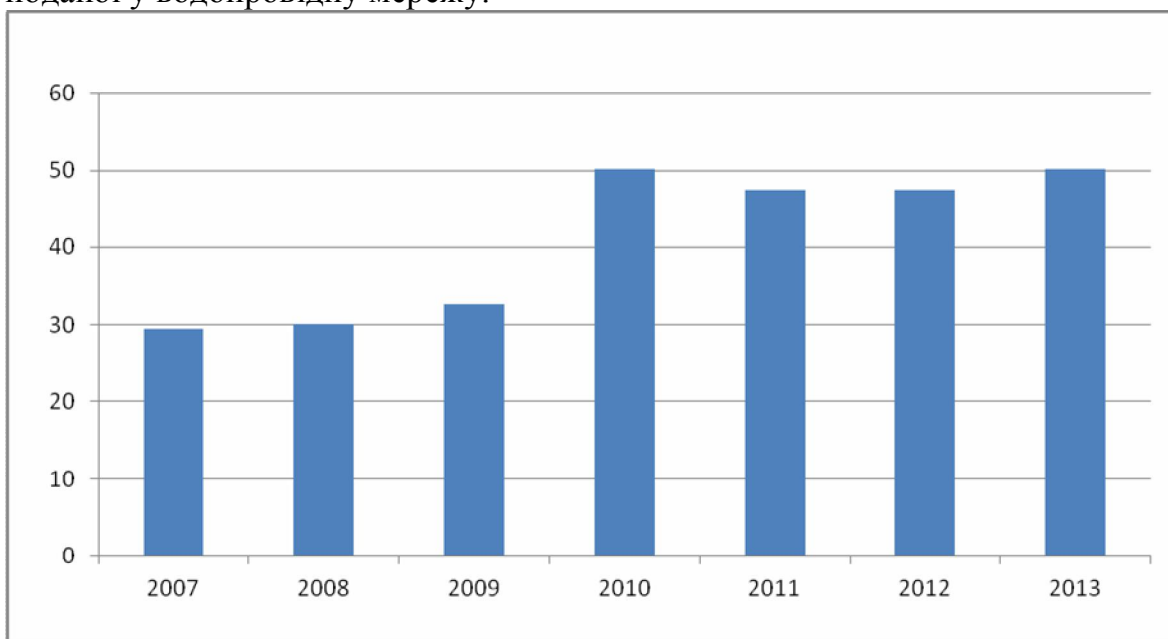

Рис. 2. Динаміка втрат питної води у водопровідних мережах Запорізької області, %

Використання води на господарсько-питні потреби зменшились в 2013 році на 0,13 млн. м³ в порівнянні з 2012 роком. На виробничі потреби водокористувачі області збільшили використання води на 37,5 млн. м³.

Внаслідок тривалої експлуатації без необхідного поточного ремонту систем водопостачання більшість водопровідних господарств області знаходяться в незадовільному технічному стані, який щодня погіршується, частина з них в аварійному стані. Так, протяжність старих і аварійних водопровідних мереж складає 37,4 % від загальної протяжності мереж, заміни потребує 37,8 % насосів на водопровідних насосних станціях. При цьому органів місцевого самоврядування мають слабку матеріальну базу, що не дозволяє будувати нові водогони, здійснювати капітальний ремонт і модернізацію існуючих водогонів та водопровідних споруд.

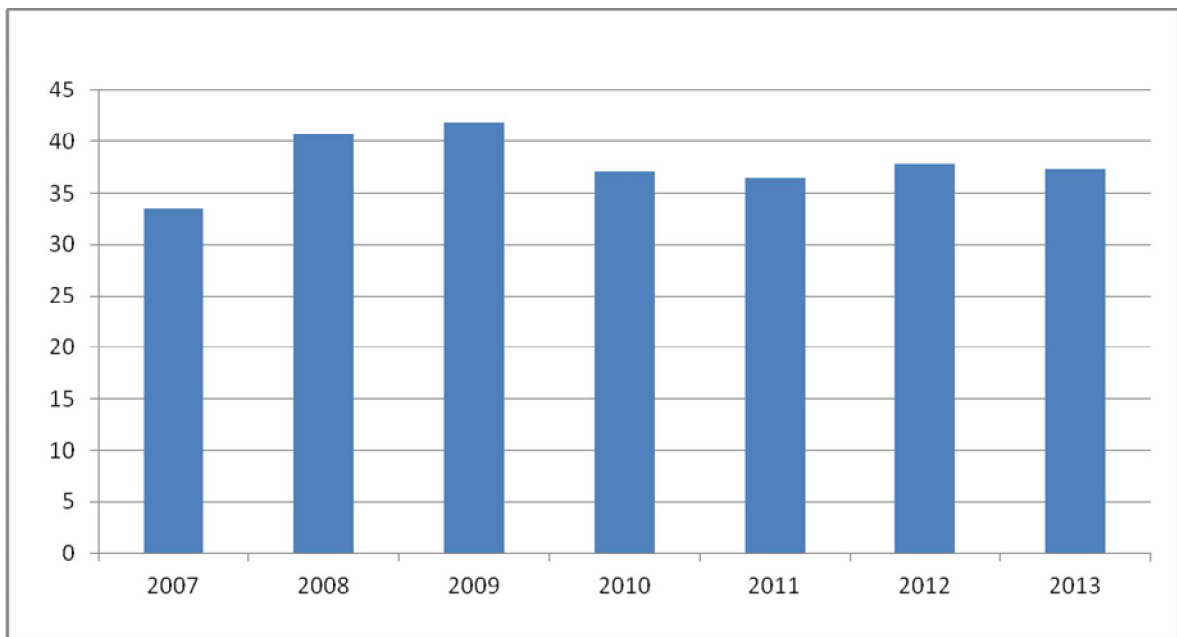

Рис. 3. Динаміка частки ветхих та аварійних водопровідних мереж у Запорізькій області, %

Ситуація, існуюча у сфері водопостачання Запорізької області, призводить до значних втрат питної води при транспортуванні, а також до погіршення якості питної води за рахунок її забруднення.

Вирішення проблемних питань водопостачання населених пунктів Запорізької області можливо за умови реалізації заходів з реконструкції і модернізації об'єктів водопровідного господарства. Однак, найбільшою проблемою при реалізації таких заходів є недостатнє фінансування. Кошти, що виділяються з усіх джерел на порядок менше необхідних об'ємів. Так, фінансування Програми «Питна вода Запорізької області» на 2012-2020 роки склало у 2012-2014 роках 100,3 млн. грн. (результативність - 10,8 %). Через велику капіталоемність та обмеженість місцевих джерел фінансування будівництво і реконструкція в деяких випадках ведуться впродовж 5-10 і більше років.